

Anonymiserad version

Översättning

C-361/24 – 1

Mål C-361/24 [Grecniaka]ⁱ

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

17 maj 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberster Gerichtshof (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

26 april 2024

Klagande:

RX

Motparter:

FZ

VT

[utelämnas]

Oberster Gerichtshof har [utelämnas] i vårdnadsärende för de omyndiga barnen 1. FZ och 2. VT, [utelämnas], båda företrädna av modern [utelämnas], avseende interimistiskt underhåll enligt 382 § punkt 8 a i Exekutionsordning (lagen om verkställighetsförfaranden) (nedan kallad EO), med anledning av överklagande från fadern RX, [utelämnas] av beslut av den 14 juni 2023, ärendenummer 42 R 11/23p-41, meddelat av Landgericht für Zivilrechtssachen Wien i dess egenskap av appellationsdomstol, genom vilket beslut meddelat av Bezirksgericht Innere Stadt Wien den 19 september 2022, ärendenummer 83 Pu 137/21y-31, fastställts, [utelämnas] fattat följande

ⁱ Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

beslut:

I. Följande frågor hänskjuts i enlighet med artikel 267 FEUF till Europeiska unionens domstol med begäran om förhandsavgörande:

1. Ska artikel 12 i rådets förordning (EG) 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet, EUT L 7, 2009, s. 1 (nedan kallad förordning 4/2009), tolkas så, att två mål som *gäller samma parter* har anhängiggjorts, om omyndiga barn gör gällande sin rätt till löpande underhåll i det ena målet, och fadern i det andra målet, förutom att han ansöker om upplösning av äktenskapet med barnens mor, också söker fastställelse av sin underhållsskyldighet gentemot barnen, trots att barnen varken är kärande eller svarande i målet om äktenskapsskillnad?

2.a) Ska artikel 12 i förordning 4/2009 tolkas så, att talan *rörande samma sak* har väckts, om de omyndiga barnen i ett mål gör gällande sin rätt till löpande underhåll med omedelbar verkan, och fadern i ett annat mål, förutom upplösning av äktenskapet med modern, också söker fastställelse av sin skyldighet att betala löpande underhåll till barnen till följd av skilsmässan, det vill säga för en period i framtiden, vars inledning ännu inte kan förutses?

2.b) Är det relevant för denna bedömning huruvida det gäller en formell tidsfrist för det löpande underhåll som de omyndiga barnen ansöker om, vilken löper ut när målet om äktenskapsskillnad har avslutats?

2.c) Blir svaret på de båda frågorna 2.a och 2.b ett annat, om de omyndiga barnen ansöker om löpande underhåll i form av en interimistisk åtgärd?

2.d) Innebär det någon skillnad om en överlappning av perioderna är utesluten redan på grund av hur ansökan är avfattad eller om det endast är osannolikt att en överlappning sker i praktiken, eftersom det underhåll som beviljats interimistiskt i Österrike är tidsbegränsat till dess att det österrikiska målet (rörande huvudsaken) om underhåll har avslutats, och det målet är vilande i avvaktan på att det meddelats ett avgörande i det polska målet om äktenskapsskillnad angående frågan om vilken domstol som är behörig?

3. Ska artikel 14 i förordning 4/2009 tolkas så, att käranden får – när det pågår ett mål rörande huvudsaken – inleda ett interimistiskt förfarande avseende säkerhetsåtgärder enligt artikel 14 vid samtliga domstolar som anges i artikel 3 och följande artiklar i förordning 4/2009, även om dessa domstolar inte längre står till kärandens förfogande för att inleda ett (ytterligare) mål rörande huvudsaken, eftersom ett mål rörande huvudsaken redan pågår och det därmed föreligger litispändens i den mening som avses i artikel 12?

4. Om fråga 3 besvaras nekande: Ska artikel 14 i förordning 4/2009 tolkas så, att sökanden enligt den artikeln får inleda ett mål om interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, även vid en domstol vid vilken det redan pågår ett mål rörande huvudsaken, men den domstolen har förklarat det målet vilande eftersom ett mål rörande huvudsaken redan pågår och det därmed föreligger litispens i den mening som avses i artikel 12?

5. Om fråga 3 besvaras nekande: Ska artikel 14 i förordning 4/2009 tolkas så, att det är möjligt att ansöka om interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, vid en enligt nationell rätt behörig domstol endast när det föreligger en faktisk anknytning mellan den sökta åtgärden och den territoriella behörigheten i den mening som avses i rättspraxis i mål C-391/95, van Uden, och i mål 125/79, Denilauler/S. N. C. Couchet Frères?

Om svaret är jakande, finns det, förutom att utsikterna för verkställighet i den medlemsstaten förefaller goda, andra kriterier som ska beaktas vid bedömningen av huruvida det föreligger en sådan faktisk anknytning (i det aktuella fallet särskilt de sökande omyndiga barnens hemvist, den omständigheten att det pågår ett mål rörande huvudsaken som är vilande på grund av de omyndiga barnens ansökan samt svarandens hemvist vid den tidpunkt då målet rörande huvudsaken inleddes, vilket nu är vilande på grund av barnens ansökan)?

6. Om fråga 3 besvaras nekande: Ska artikel 5 i förordning 4/2009 tolkas så, att faderns svaromål i ett mål om interimistiskt underhåll till makar även innebär att denne går i svaromål i ett mål om underhåll till barn, om samtliga underhållsanspråk grundar sig på att fadern/maken har lämnat familjen och underhållsanspråken är föremål för samma skilsmässoprocess som medför litispens, men ansökan om säkerhetsåtgärder avseende underhållet enligt nationell rätt måste framställas i en annan typ av mål?

III. [utelämnas] [vilandeförklaring av målet]

Skäl:

I. Begäran om förhandsavgörande

A. Utgångsläget:

- 1 Föräldrarna till de båda omyndiga barnen är fortfarande gifta, men har separerat. Alla berörda parter är polska medborgare och vistades senast stadigvarande tillsammans i Wien, där de omyndiga barnen också är födda. Faderns underhållsskyldighet gentemot de båda omyndiga barnen har hittills ännu inte fastställts i domstol.
- 2 De omyndiga barnen, som företräds av sin mor, ansökte den 24 augusti 2021 vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien i ett dispositivt tvistemål med ärendenummer

83 Pu 137/21y om att deras far skulle åläggas att betala månatligt underhåll från och med den 1 augusti 2021. Han hade enligt de omyndiga barnen flyttat ut ur familjens gemensamma bostad i mitten av maj 2021 och betalade inget regelbundet underhåll.

- 3 Fadern invände att han visserligen fortfarande bodde i Wien efter det att han hade flyttat, men att han redan den 4 augusti 2021 hade lämnat in en skilsmäsoansökan vid den regionala domstolen i Krakow i Polen med ärendenummer XI C 2299/21, vars föremål också var fastställelse av underhåll till modern och de båda omyndiga barnen. Den regionala domstolen i Krakow har enligt fadern internationell behörighet för förfarandet avseende äktenskapsskillnad enligt artikel 3.1 i förordning (EG) nr 2201/2003, eftersom makarna har samma medborgarskap. Bezirksgericht Innere Stadt Wien ska på grund av litispensens enligt artikel 12.2 i förordning 4/2009 förklara sig obehörig till förmån för den regionala domstolen i Krakow och avvisa de omyndiga barnens ansökan om underhåll. I andra hand ska Bezirksgericht Innere Stadt Wien, på grund av att förfarandena har samband med varandra, i enlighet med artikel 13.1 och 13.2 i förordning 4/2009 låta förfarandet vila i avvaktan på lagakraftvunnet beslut om behörighet från den regionala domstolen i Krakow.
- 4 Den 14 september 2021 väckte modern också talan om äktenskapsskillnad, men vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien i tvistemål med ärendenummer 83 C 34/21w. Talan delgavs motparten den 29 september 2021.
- 5 Bezirksgericht Innere Stadt Wien vilandeförklarade genom beslut av den 25 oktober 2021 förfarandet avseende underhåll till de omyndiga barnen med ärendenummer 83 Pu 137/21y, och genom beslut av den 1 mars 2022 vilandeförklarade den föräldrarnas förfarande avseende äktenskapsskillnad med ärendenummer 83 C 34/21w i enlighet med artikel 12.1 i förordning 4/2009 i avvaktan på att behörighet hade fastställts för den regionala domstolen i Krakow, vid vilken talan först hade väckts.
- 6 Något beslut om behörighet från den regionala domstolen i Krakow är hittills inte känt, och den 15 november 2023 inkom en förfrågan från den regionala domstolen i Krakow beträffande läget i förfarandet i Österrike avseende äktenskapsskillnad.

B. Parternas ståndpunkter och det hittillsvarande förfarandet avseende interimistiskt underhåll till de omyndiga barnen:

- 7 Den 14 april 2022 yrkade de omyndiga barnen i ett dispositivt tvistemål vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien med ärendenummer 83 Pu 1137/21y, återigen företrädda av sin mor, att deras far skulle åläggas att betala **interimistiskt** underhåll på 650 euro per barn i enlighet med 382 § stycke 1 punkt 8 a EO.
- 8 Fadern invände att domstolen i första instans inte heller hade internationell behörighet att fastställa interimistiskt underhåll. Fadern uppgav att enligt artikel 14 i förordning 4/2009 är i första hand domstolarna i den ort där målet prövas i

sak internationellt behöriga att utfärda interimistiska beslut, det vill säga domstolarna i Krakow i det aktuella fallet. Behörighet följer inte heller av österrikisk rätt. 387 § stycke 1 EO avser nämligen bara domstolar i Österrike, och i 387 § stycke 2 EO hänvisas till den verkställande domstolen, i det aktuella fallet således domstolen i Warszawa, som är faderns (nuvarande) hemvist. Enligt fadern utgör de minderåriga barnens ansökan missbruk av rättighet, eftersom fadern återvänt från Wien till Polen i januari 2022, men modern i hemlighet och egenmäktigt beslutat att stanna i Österrike med de omyndiga barnen. Det underhåll som yrkats överstiger dessutom faderns ekonomiska förmåga.

- 9 Bezirksgericht Innere Stadt Wien i egenskap av domstol i första instans och Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien i egenskap av appellationsdomstol slog för det första fast att Bezirksgericht Innere Stadt Wien hade internationell behörighet enligt artikel 14 i förordning 4/2009 för förfarandet avseende interimistiskt underhåll till de omyndiga barnen och ålade för det andra fadern att från och med den 1 maj 2022 betala interimistiskt månatligt underhåll på 365 euro per barn som längst till dess att det förfarande avseende underhåll som hade inletts genom ansökan av den 24 augusti 2021 vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien med ärendenummer 83 Pu 137/21y hade avslutats, och avslog begäran om ytterligare 265 euro per barn. Den omständigheten att förfarandet i huvudsaken 83 Pu 137/21y är vilande utesluter inte att ett interimistiskt beslut utfärdas av domstolen i den ort där de omyndiga barnen har hemvist (artikel 14 jämförd med artikel 3 b i förordning 4/2009). Det fanns inte ens något som tydde på att de omyndiga barnen (och inte deras mor) gjort sig skyldiga till missbruk av rättighet. Med hänsyn till faderns fastställda inkomst och övriga vårdnadsskyldigheter hade de omyndiga barnen rätt till 11 procent av den inkomst som räknas in.
- 10 Landesgericht für Zivilsachen Wien gav prövningstillstånd för överklagande till Oberster Gerichtshof, eftersom det inte finns någon rättspraxis från högsta instans beträffande utfärdande av ett interimistiskt beslut i förfaranden avseende underhåll till barn efter vilandeförklaring av underhållsförfarandet i enlighet med artikel 12.1 i förordning 4/2009.
- 11 Fadern har i sitt överklagande till Oberster Gerichtshof i dess egenskap av sista instans yrkat att beslutet i domstolen i första instans ska ogiltigförklaras och att målet ska återförvisas till domstolen i första instans för ny handläggning, i andra hand att de omyndiga barnens ansökan ska avslås på grund av avsaknad av behörighet, och i tredje hand att appellationsdomstolens beslut ska upphävas och målet återförvisas till domstolen i första instans. Han har dessutom begärt att ett förhandsavgörande ska inhämtas från Europeiska unionens domstol beträffande internationell behörighet.
- 12 Faderns samtidiga ansökan om inhibition av eller uppskov med beslutet om interimistiskt underhåll avslogs av den för detta behöriga Bezirksgericht Innere Stadt Wien, varför dess interimistiska beslut om underhåll till de omyndiga barnen är verkställbart för närvarande.

- 13 De omyndiga barnen yrkar att Oberster Gerichtshof ska avvisa eller ogilla faderns överklagande.

C. Tillämpliga bestämmelser

- 14 1. Artikel 3 i förordning 4/2009 har följande lydelse:

Allmänna bestämmelser

I frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska behörigheten ligga hos

a) domstolen i den ort där svaranden har hemvist, eller

b) domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist, eller

c) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om någons rättsliga status, om frågan om underhåll har samband med den talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap,

eller

d) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap.

- 15 2. Artikel 5 i förordning 4/2009 har följande lydelse:

Behörighet grundad på att svaranden går i svaromål

Utöver den behörighet som en domstol i en medlemsstat har enligt andra bestämmelser i denna förordning, är domstolen behörig om svaranden går i svaromål inför denna. Detta gäller dock inte om svaranden gick i svaromål för att bestrida domstolens behörighet.

- 16 3. Artikel 12 förordning i 4/2009 har följande lydelse:

Litispændens

1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter, ska varje domstol utom den vid vilken talan först väckts självant låta handläggningen av målet vila till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig.

2. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, ska övriga domstolar självant förklara sig obehöriga till förmån för den domstolen.

- 17 4. Artikel 14 i förordning 4/2009 har följande lydelse:

Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder

Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, som kan vidtas enligt lagen i en medlemsstat, får begäras hos domstolarna i den staten, även om domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.

- 18 5. 382 § punkt 8 a i Exekutionsordning (EO) (den österrikiska lagen om verkställighetsförfaranden) har följande lydelse:

Säkerhetsåtgärder

382 §. De säkerhetsåtgärder som domstolen på begäran kan besluta om är, beroende på det mål som ska uppnås i det enskilda fallet, särskilt följande:

...

8.a) fastställelse av underhåll som en make eller en före detta make ska betala till den andra maken eller underhåll som en förälder ska betala till sitt barn i samband med ett förfarande avseende underhåll. Om det rör sig om underhållsskyldighet för fadern till ett barn fött utom äktenskapet gäller detta endast om faderskapet har fastställts. När det gäller underhåll till maken eller till ett barn fött inom äktenskapet är det tillräckligt att det finns ett samband med ett förfarande avseende äktenskapsskillnad, upphävande av äktenskap eller ogiltigförklaring av äktenskap.

- 19 6. 387 § EO (den österrikiska lagen om verkställighet) har följande lydelse:

Domstols behörighet

1) För beviljande av interimistiska beslut, för de beslut som är nödvändiga för att genomföra dessa samt för andra ansökningar och förhandlingar som följer med anledning av sådana beslut är, om inget annat föreskrivs i denna lag, den domstol behörig vid vilken förfarandet i huvudsaken eller det verkställighetsförfarande, beträffande vilka beslut ska fattas, pågår vid den tidpunkt då talan först har väckts.

2) Om sådana beslut yrkas innan en rättstvist har inletts eller efter det att förfarandet har avslutats definitivt, men innan verkställandet har inletts är, för de angivna beviljandena[,] besluten, ansökningarna och förhandlingarna, den underrätt behörig vid vilken motparten när talan först väcktes har sin allmänna laga domstol i tvistemål. Om han eller hon emellertid inte har någon laga domstol i Österrike är den underrätt i Österrike behörig, i vars domsaga det mål handläggs om vilket beslut ska fattas, eller underrätten i den ort i vilken den utomstående gäldenären har hemvist eller vistas eller underrätten i vars domsaga åtgärden för att verkställa det interimistiska beslutet i annat fall ska vidtas.

3) *I avvikelse från stycke 2 är även i dessa fall den domstol behörig som skulle vara behörig för förfarandet i huvudsaken när det rör sig om interimistiska beslut enligt 382 § punkt 8 [Anm.: det vill säga avseende interimistiskt underhåll] eller beslut avseende illojal konkurrens, enligt upphovsrättslagen eller enligt 28–30 §§ i konsumentskyddslagen.*

4) ...

D. Motivering av begäran om förhandsavgörande från EU-domstolen

1. Huruvida förordning 4/2009 är tillämplig

- 20 **1.1.** Sedan den 18 juni 2011 är rådets förordning (EG) 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet tillämplig (artikel 76 i nämnda förordning).
- 21 Österrike och Polen är medlemsstater på vilka denna förordning är tillämplig, varför den enligt artikel 69.2 i förordning 4/2009 har företrädde framför bi- och multilaterala avtal.
- 22 **1.2.** Det materiella tillämpningsområdet för förordning 4/2009 omfattar all underhållsskyldighet som ”har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svågerförhållande” (artikel 1.1 i nämnda förordning), och således även faderns skyldighet att betala kontant underhåll.
- 23 **1.3.** Enligt artikel 75.1 i förordning nr 4/2009 ska förordningen tillämpas på alla förfaranden som har inletts efter den 18 juni 2011.

2. Fråga 1: samma parter

- 24 **2.1.** Fadern i egenskap av sökande lämnade in sin ansökan om äktenskapsskillnad till den regionala domstolen i Krakow mot modern i hennes egenskap av motpart. De underhållsberättigade omyndiga barnen är inte parter i föräldrarnas polska förfarande avseende äktenskapsskillnad, men faderns ansökan om äktenskapsskillnad avser även fastställelse av underhållet till barnen.
- 25 **2.2.** Begreppet ”samma parter” i artikel 12.1 i förordning 4/2009 ska ges en självständig definition. Enligt EU-domstolens praxis angående den till innehållet snarlika artikel 21 i Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område ska parterna, i undantagsfall, även anses vara desamma när parterna i målet visserligen inte är identiska men parternas intressen i det andra målet ligger så nära deras intressen i det första förfarandet att ett avgörande som går någon av dem för eller emot måste anses medföra att det avgörandet ska anses som lagakraftvunnet i förhållandet till

den andra parten (domstolens dom av den 19 maj 1998 i mål C-351/96, Drouot/CMII, punkt 19).

- 26 **2.3.** I doktrinen anses det således att ett underhållsmål rör samma parter om barnet är part i det ena förfarandet, och en förälder i det andra förfarandet agerar som ställföreträdare för barnet (det vill säga i eget namn men för att tillvarata barnets rättigheter), i den del avgörandet har verkningar till barnets fördel eller nackdel (Andrae i: Rauscher, *EuZPR/EuIPR⁴ IV* [2010], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 4; Fuchs i: Gitschthaler, *Internationales Familienrecht* [2019], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 10; Weber i: Mayr, *Europäisches Zivilverfahrensrecht²* [2023], punkt 6.239; Reuß i: Geimer/Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen* [66:e kompletterande utgåvan januari 2023], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 8, och Lipp i: *MKFamFG* [2019], förordning 4/2009, artikel 12, punkt 8).
- 27 **2.4.** Oberster Gerichtshof begärde därför redan den 6 juni 2013 ett förhandsavgörande med ärendenummer 6 Ob 240/12f = EU-domstolens dom C-442/13, Nagy, i detta avseende. Sjätte avdelningen återkallade denna begäran genom beslut av den 26 maj 2014 efter det att det ungerska förfarandet avseende äktenskapsskillnad, vilket även avsåg underhåll till barn, hade avslutats på grundval av en ansökan från fadern av den 28 mars 2014 (se 6 Ob 99/14y).
- 28 **2.5.** Frågan huruvida artikel 12 i förordning 4/2009 är tillämplig när fadern i ett pågående förfarande avseende äktenskapsskillnad yrkar fastställelse av dennes underhållsskyldighet gentemot barnet och barnet i ett annat förfarande gör gällande sin rätt till underhåll gentemot fadern, har således ännu inte avgjorts otvetydigt i EU-domstolens praxis.

3. Fråga 2: samma rättsanspråk

- 29 **3.1.** I det polska förfarandet yrkar fadern att äktenskapet ska upplösas och att barnens vistelseort och omfattningen av hans underhållsskyldighet ska fastställas. Det polska förfarandet tycks därmed (bara) avse de omyndiga barnens rätt till underhåll efter föräldrarnas framtida skilsmässa.
- 30 I det österrikiska förfarandet yrkade de omyndiga barnen ursprungligen att fadern skulle åläggas att betala månatligt underhåll från och med den 1 augusti 2021. Efter det att detta förfarande förklarats vilande i enlighet med artikel 12.1 i förordning 4/2009 yrkar de nu att fadern genom interimistiskt beslut ska åläggas att betala interimistiskt underhåll från och med den 1 maj 2022. Denna skyldighet gäller enligt det interimistiska beslut som utfärdats som längst tills det österrikiska underhållsförfarandet har avslutats.
- 31 **3.2.** EU-domstolen fastställer genom en självständig tolkning av förordningen att rättsanspråken är desamma utifrån lagstiftningens syfte (se mål 144/86, Gubisch Maschinenfabrik/Palumbo, punkt 11, och mål C-406/92, The Tatro/The Maciej Rataj, punkt 30). Domstolen förklarar att rättsanspråken är desamma när föremålet

och grunden för talan, det vill säga de yrkanden med vilka förfarandena inletts, är desamma (se rättsregel 0118405). Med ”föremålet” avses syftet med talan, det vill säga det yrkande med vilket förfarandet inletts. Det omfattar även prejudiciella frågor som senare kommer att avspeglas i de huvudsakliga skälen till beslutet (mål 144/86, Gubisch Maschinenfabrik/Palumbo, punkt 16). Med begreppet ”grund” avser domstolen omständigheterna och de bestämmelser som rättsanspråket stöder sig på (C-406/92, The Tetry/The Maciej Rataj, punkt 39). Med ”normer” avses emellertid i detta sammanhang inte den konkreta bestämmelsen i tillämplig materialrätt, utan i stället den rättsfråga som ska besvaras (Fuchs i: Gitschthaler, *Internationales Familienrecht* [2019], artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 11 med ytterligare hänvisningar).

- 32 Till skillnad från förhållandet mellan makar ändras inte förhållandet mellan föräldrar och barn i grunden genom föräldrarnas skilsmässa. Fastställelsen av underhåll till barn mot den förälder som inte bidrar *in natura* genom att ta hand om barnet i sitt hushåll tjänar därför till att försörja barnet oberoende av om föräldrarna är gifta. ”Grunden” för rätten till de omyndiga barnens underhåll i förfarandena vid den regionala domstolen i Krakow och vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien utgörs således av samma omständigheter vilka är en följd av ett konkret familjerättsligt förhållande.
- 33 **3.3.** Särskilt vid underhållstvister anses emellertid den period för vilken underhåll begärs vara ett väsentligt kriterium när det fastställs att tvisteföremålen är desamma. Kärnan i underhållstvisten är nämligen frågan huruvida, med vilket belopp och för vilken period den ena parten är skyldig att betala underhåll till den andra (se rättsregel 0118405 [T2] beträffande den så kallade kärnpunktsteorin eller kärnpunktstesens).
- 34 I doktrinen har det således hävdats att litispensens endast kan föreligga när perioderna i de båda förfarandena sammanfaller (Fuchs i: Gitschthaler, *Internationales Familienrecht* [2019], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 14; Fucik i: *Fasching/Konecny*³ [2010], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 2; Lipp i: *MKFamFG* [2019], förordning 4/2009, artikel 12, punkt 9, och Andrae i: Rauscher, *EuZPR/EuIPR*⁴ IV [2010], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 7). Enligt Lipp kan således exempelvis även underhåll vid separation skilja sig från underhåll till makar efter äktenskapet utan att detta kräver ett problematiskt åberopande av dess materiellrättsliga grund (Lipp i: *MKFamFG* [2019], förordning 4/2009, artikel 12, punkt 9).
- 35 *Weber* utgår däremot också från att det rör sig om samma rättsanspråk när barnet i det ena förfarandet gör gällande sin rätt till underhåll för det förflutna och löpande underhåll mot fadern, och fadern i ett förfarande avseende äktenskapsskillnad yrkar fastställelse av dennes underhållsskyldighet gentemot barnet och av betalningen till modern för tiden efter skilsmässan (*Weber* i: Mayr, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], punkt 6.243).

- 36 **3.4.** Fråga 2.a, det vill säga huruvida och i vad mån litispendens föreligger enligt artikel 12 i förordning 4/2009 ska besvaras jakande, om fadern i det pågående förfarandet avseende äktenskapsskillnad yrkar fastställelse av dennes underhållsskyldighet gentemot barnet till följd av skilsmässan, och barnet i andra förfaranden yrkar att fadern ska betala löpande underhåll, har ännu inte avgjorts otvetydigt i EU-domstolens praxis.
- 37 **3.5.** Dessutom ställs fråga 2.b, det vill säga vilken betydelse formuleringen av barnets ansökan om underhåll har i detta sammanhang – till exempel om ansökan inte uttryckligen är formulerad på så sätt att löpande underhåll endast yrkas till dess att föräldrarnas förfarande avseende äktenskapsskillnad har avslutats.
- 38 **3.6.** I den tyskspråkiga doktrinen anses det att bestämmelserna om samordning av mål (artiklarna 12 och 13) enbart avser förhållandet mellan mål om fastställelse. Däremot omfattas inte förhållandet mellan förfarandet i huvudsaken och interimistiskt rättsskydd (Weber i: Mayr, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], punkt 6.235; Andrae i: Rauscher, *EuZPR/EuIPR*⁴ IV [2010], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 8, och Hausmann i: Hausmann, *Internationales und Europäisches Familienrecht*³ [2024] C. Unterhaltssachen, punkt 281).
- 39 Denna uppfattning överensstämmer också med rättskipningen och doktrinen beträffande [utelämnas] Bryssel Ia-förordningen (förordning (EU) nr 2015/2012) och dess föregångare Bryssel I-förordningen (Geimer i: Geimer/Schütze, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*⁴ [2020], artikel 29 i förordning 4/2009, punkt 76 och följande punkter med ytterligare hänvisningar; Gottwald i: *MüKommZPO*⁶, artikel 29 i Bryssel Ia-förordningen, punkt 17; Wallner-Friedl i: Czernich/Kodek/Mayr⁴, artikel 29 i Bryssel Ia-förordningen, punkterna 19 och 28; 4 Ob 118/06s [punkt 4.1]; 4 Ob 273/01b), samt, beträffande jämförbara bestämmelser i andra förordningar (exempelvis artikel 17 i rådets förordning (EU) nr 2016/1103; Gottwald i: *MüKommBGB*⁹, artikel 17 i förordning 2016/1103, punkt 6, och Weber i: Gitschthaler, *IFR*, artikel 17 i förordning 2016/1103, punkt 8).
- 40 Enligt denna uppfattning utgör ett förfarande om interimistiskt rättsskydd inte hinder för att inleda förfarandet i huvudsaken i en annan medlemsstat och vice versa ens när det gäller en begäran om underhåll (Hausmann i: Hausmann, *Internationales und Europäisches Familienrecht*³ [2024] C. Unterhaltssachen, punkt 281).
- 41 Denna uppfattning skulle också innebära att de omyndiga barnen under alla omständigheter kan säkerställa sitt uppehälle genom en ansökan i sin bosättningsstat, om (så som i det aktuella fallet sedan flera år tillbaka) ännu inget beslut om domstols behörighet från den domstol där förfarandet i huvudsaken först inleddes är känt.
- 42 Fråga 2.c, det vill säga frågan huruvida rättspraxis beträffande bestämmelser om samordning av förfaranden som inte är tillämpliga på förhållandet mellan

förfaranden i huvudsaken och interimistiskt rättsskydd gäller också för förordning 4/2009, har ännu inte avgjorts otvetydigt av Europeiska unionens domstol.

- 43 **3.7.** Det aktuella fallet har dessutom det särdraget att det av österrikiska domstolar fastställda tillfälliga underhållet visserligen tidsbegränsas till dess att det österrikiska underhållsförfarandet har avslutats, men inte är kopplat till fastställelsen av underhåll i det polska förfarandet avseende äktenskapsskillnad. Om den regionala domstolen i Krakow inte beslutar om behörig domstol innan den fattar definitivt beslut om underhållet till de omyndiga barnen, eller om Bezirksgericht Innere Stadt Wien inte får kännedom om ett beslut om behörig domstol som har fattats för länge sedan, då pågår förfarandet om underhåll till de omyndiga barnen med ärendenummer 83 Pu 137/21y i Österrike fortfarande, och skyldigheten att betala interimistiskt underhåll gäller. Det kan därmed inträffa att det tillfälliga underhållet enligt de österrikiska domstolarna och det underhåll som har fastställts i det polska förfarandet till följd av skilsmässan överlappar varandra.
- 44 Av detta följer fråga 2.d om rättsanspråkens överensstämmelse på grund av en möjlig överlappning i tiden mellan österrikiskt interimistiskt underhåll för de omyndiga barnen och polskt underhåll för de omyndiga barnen som en följd av skilsmässan. Denna fråga har ännu inte heller avgjorts otvetydigt i EU-domstolens praxis.

4. Fråga 3: internationell behörighet för interimistiska åtgärder med stöd av artikel 14 jämförd med fiktiv behörighet enligt artikel 3 i förordning 4/2009?

- 45 **4.1.** Fadern återvände enligt egen utsago till Polen i januari 2022. Vid tidpunkten för ansökan om interimistiskt underhåll den 14 april 2022 hade därmed visserligen de omyndiga barnen, men inte fadern, hemvist i domsagan för Bezirksgericht Innere Stadt Wien.
- 46 **4.2.** Genom artikel 14 i förordning 4/2009 skapas ett undantag från (det uttömmande) behörighetssystemet i underhållsärenden. Trots avvikande behörighet enligt artikel 3 och följande artiklar i förordning 4/2009 har, förutom den domstol som är behörig att pröva målet i sak, även domstolarna i de andra medlemsstaterna rätt att bevilja interimistiskt rättsskydd i enlighet med sin nationella processrätt (tvåspårigt behörighetssystem). Sökanden kan därför välja om han eller hon vill vända sig till den domstol med accessorisk behörighet som har rätt att pröva målet i sak med stöd av förordning 4/2009, eller till en domstol som har rätt att besluta om interimistiska åtgärder (se Weber i: Mayr, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], punkt 6.262).
- 47 **4.3.** I doktrinen råder det emellertid olika uppfattningar om huruvida därmed alla laga domstolar som anges i artikel 3 och följande artiklar i förordning 4/2009 står till förfogande för interimistiska åtgärder, eller endast sådana domstolar enligt nationell rätt.

- 48 Några författare anser att den internationella behörigheten för den interimistiska åtgärden inte längre kan baseras på artikel 3 och följande artiklar i förordning 4/2009, om vid ansökan redan ett förfarande i huvudsaken enligt förordning 4/2009 pågår vid en nationell domstol. I det fallet skulle nämligen förbudet mot litispens enligt artikel 12 i förordning 4/2009 utgöra hinder för förfarandet i en annan medlemsstat, så att behörighet för ytterligare domstolar för den interimistiska åtgärden endast kan grundas på *lex fori*, det vill säga på nationell rätt (Fuchs i: Gitschthaler, *Internationales Familienrecht* [2019], artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 2 med hänvisning till Andrae i: Rauscher, *EuZPR/EuIPR*⁴ IV [2010], artikel 14 i förordning 4/2009; Reuß i: Geimer/Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen* [66:e kompletterande utgåvan januari 2023], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 8, och Sieghörtner i: Hahne/Schlögel/Schlünder, *BeckOKFamG*⁴⁹ [2024], artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 5).
- 49 Andra författare anser tvärtom att alla domstolar som nämns i artikel 3 och följande artiklar i förordning 4/2009 har internationell behörighet för interimistiska åtgärder även efter det att förfarandet i huvudsaken har anhängiggjorts (Weber i: Mayr, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], punkt 6.267; Henrich i: Born, *Unterhaltsrecht* [64:e kompletterande utgåvan oktober 2023], kapitel 33, punkt 2; Hausmann i: Hausmann, *Internationales und Europäisches Familienrecht*³ [2024] C. Unterhaltssachen, punkterna 3 och 12, och Lipp i: *MKFamFG* [2019], förordning 4/2009, artikel 14, punkt 11). Det är således också tillåtet för den underhållsberättigade personen att ansöka om den interimistiska åtgärden vid domstolen i den ort där han eller hon har hemvist och att väcka talan i huvudsaken vid domstolen i den ort där den underhållsskyldiga personen har hemvist. Detta gäller inte bara för förfaranden avseende säkerhetsåtgärder, utan också för förfaranden avseende underhåll, även om den underhållsskyldiga personen riskerar att belastas med två beslut vid samma tidpunkt (Weber i: Mayr, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], punkt 6.267).
- 50 Rent konkret har exempelvis *Heinrich* konstruerat följande exempel: Om till exempel en tysk maka som har levt i Österrike tillsammans med sin österrikiske make återvänder till Tyskland och maken därefter ansöker om skilsmässa i Österrike, kan maken ansöka om ett interimistiskt beslut om underhåll inte bara i det pågående förfarandet avseende äktenskapsskillnad i Österrike (de österrikiska domstolarnas behörighet att besluta om rätt till underhåll följer av artikel 3 c i förordning 4/2009 jämförd med artikel 3 första stycket led a ii i Bryssel IIb-förordningen), utan, enligt artikel 14 i förordning 4/2009, även i Tyskland. Den för det interimistiska beslutet nödvändiga behörigheten för de tyska domstolarna följer av artikel 3 b i förordning 4/2009 – även de tyska domstolarna skulle ha internationell behörighet för ett beslut i förfarandet i huvudsaken (Henrich i: Born, *Unterhaltsrecht* [64:e kompletterande utgåvan, versionen oktober 2023], kapitel 33, punkt 2).

- 51 Om nödvändigt skulle ju också ett förfarande avseende en interimistisk åtgärd kunna vilandeförklaras enligt artikel 13 i förordning 4/2009, om (interimistiskt) rättsskydd genom den domstol som handlägger förfarandet i huvudsaken verkar mer meningsfullt (Hausmann i: Hausmann, *Internationales und Europäisches Familienrecht*³ [2024], C. Unterhaltssachen, punkt 312).
- 52 **4.4.** Det har därmed totalt sett inte getts svar på frågan huruvida för interimistiska förfaranden avseende säkerhetsåtgärder enligt artikel 14 alla (så kallade fiktiva) laga domstolar enligt artikel 3 b i förordning 4/2009 står till förfogande som alternativ.

5. Fråga 4: behörighet för den domstol som är behörig att pröva förfarandet i sak enligt artikel 14 i förordning 4/2009 trots att förfarandet i huvudsaken är vilande

- 53 **5.1.** Vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien, vid vilken de omyndiga barnen väckt talan för den interimistiska åtgärden, väckte de redan tidigare talan även avseende ett avgörande i huvudsaken. Detta förfarande i huvudsaken har emellertid avbrutits sedan flera år tillbaka i avvaktan på ett jakande eller nekande beslut om behörighet från den regionala domstolen i Krakow.
- 54 **5.2.** Just i ett sådant fall uppkommer därför frågan huruvida, om inte varje fiktiv behörig domstol enligt artikel 3 och följande artiklar i förordning 4/2009, så åtminstone en domstol vid vilken talan redan har väckts i huvudsaken, i den mening som avses i artikel 14 i förordning 4/2009 kan vara behörig ”även om domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak” om den har låtit sitt förfarande vila på grund av andra förfaranden som tidigare har inletts i huvudsaken vid en annan domstol och ännu inget beslut om behörighet har meddelats av den domstol vid vilken talan först väcktes.

6. Fråga 5: internationell behörighet för interimistiska åtgärder med stöd av artikel 14 jämförd med nationell rätt

- 55 **6.1.** För fastställelse av interimistiskt underhåll till omyndiga barn mot föräldrarna är enligt österrikisk rätt den domstol behörig vid vilken förfarandet i huvudsaken pågår vid tiden för den första ansökan (387 § stycke 1 EO).
- 56 Enligt österrikisk rättspraxis beträffande fall i Österrike är det för detta tillräckligt att den ansökan varigenom förfarandet inleds har lämnats till en österrikisk domstol och inte har ogillats redan i förfarandets inledningsskede (*in limine litis*) (rättsregel 0005066; beträffande kravet på österrikisk domstol, se 6 Ob 142/19d [punkt 2]), och det krävs inte ens att förfarandet har anhängiggjorts (rättsregel 0005090). Dessa minimikrav är uppfyllda i förfarande 83 Pu 137/21y vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien, även om det är vilande för närvarande.

- 57 **6.2.** Majoriteten inom doktrinen i det tyskspråkiga området låter det emellertid, med hänvisning till EU-domstolens praxis beträffande konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område och förordning (EU) nr 1215/2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (C-391/95, van Uden, C-125/79 och Denilauler/S. N. C. Couchet Frères), inte vara tillräckligt med en nationell behörighetsregel som sådan för att förklara att nationella domstolar har behörighet i förfaranden om interimistiskt rättsskydd. Enligt denna majoritet krävs det dessutom att det finns en verklig anknytning mellan den åtgärd som yrkas och den territoriella behörigheten (Andrae i: Rauscher, *EuZPR/EuIPR*⁴ IV, artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 13; Fuchs i: Gitschthaler, *Internationales Familienrecht*, artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 8; Weber i: Neumayr/Geroldinger, *Internationales Zivilverfahrensrecht*, artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 9; Hausmann i: Hausmann, *Internationales und Europäisches Familienrecht*³ [2024] C. Unterhaltssachen, punkt 308, och Reuß i: Geimer/Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen* [66:e kompletterande utgåvan januari 2023], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 9). Genom kravet på en verklig anknytning garanteras att det finns ett nära samband mellan forumet och den interimistiska åtgärden och säkerställs att det finns ett minimiskydd för motparten, som inte är föremål för jurisdiktion i alla medlemsstater (enbart) enligt deras autonoma rättsordningar, utan bara i de medlemsstater som förefaller ha särskilt nära anknytning till förfarandet för att utfärda interimistiska åtgärder (Simotta/Garber i: Fasching/Konecny³, artikel 35 i förordning (EU) nr 1215/2012, punkt 126/1).
- 58 Villkoret att det ska finnas en verklig anknytning är under alla omständigheter uppfyllt när verkställighet i Österrike förefaller lovande (Fuchs i: Gitschthaler, *Internationales Familienrecht*, artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 8, och Weber i: Neumayr/Geroldinger, *Internationales Zivilverfahrensrecht*, artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 9). När den interimistiska åtgärden avser en fordran finns det en verklig anknytning, om den internationella behörigheten grundas på en utomstående gäldenärs hemvist, säte eller stadigvarande vistelseort (se även Weber i: Mayer, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], punkt 6.269; Weber i: Neumayr/Geroldinger, *Internationales Zivilverfahrensrecht* [2022], artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 9, och Simotta/Garber i: Fasching/Konecny³ [2022], artikel 35 i förordning (EU) nr 1215/2012, punkt 127 och följande punkter med ytterligare hänvisningar).
- 59 **6.3.** Vissa författare anser emellertid att kriteriet verklig anknytning är problematiskt, eftersom det är svårgripbart (Geimer/Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen* [66:e kompletterande utgåvan januari 2023], artikel 12 i förordning 4/2009, punkt 9 med hänvisning till Heinze, *Max Planck Private Law Research Paper* nr 11/5 2011, s. 30 och 31)
- 60 Europiska kommissionen har därför också motsatt sig att man håller fast vid kravet på verklig anknytning (Europeiska kommissionen, KOM [2009] 175, s. 9). Kommissionen har i stället förordat en analog tillämpning av artikel 20.2 i

förordning (EG) nr 1347/2000, så att åtgärderna i en annan stat än den stat i vilken den domstol där talan har väckts i huvudsaken är belägen slutar gälla så snart som den domstol som är behörig för huvudsaken har vidtagit de åtgärder som den anser vara lämpliga (KOM [2009] 175, s. 8; se även Fucik i: Fasching/Konecny³ [2010], artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 4, och Andrae i: Rauscher, *EuZPR* [2010], artikel 14 i förordning 4/2009, punkt 10, enligt vilken en analog tillämpning vid dubbla säkerhetsåtgärder tillåts.

- 61 **6.4.** Frågan huruvida det i det aktuella förfarandet finns en verklig anknytning mellan det yrkade interimistiska underhållet och den territoriella behörigheten i den mening som avses i det som har beskrivits ovan kan inte bedömas tillförlitligt utifrån de omständigheter som hittills har fastställts. Det saknas i synnerhet uppgifter om huruvida motparten har utmättningsbara tillgångar i Österrike.
- 62 För att Oberster Gerichtshof ska kunna upphäva beslutet för komplettering i första instans av de faktiska omständigheterna krävs det emellertid att frågan huruvida en verklig anknytning mellan den yrkade åtgärden och den territoriella behörigheten överhuvudtaget är ett villkor för behörighet enligt artikel 14 i förordning 4/2009 jämförd med nationella bestämmelser. Om frågan besvaras jakande bör det övervägas om denna verkliga anknytning i det aktuella fallet också skulle kunna fastställas på grundval av andra faktiska omständigheter (exempelvis de sökande omyndiga barnens hemvist, ett vilande förfarande i huvudsaken, eller motpartens hemvist när det vilande förfarandet 83 Pu 137/21y i huvudsaken inleddes).

7. Fråga 6: betydelsen av faderns svaromål i det österrikiska förfarandet avseende interimistiskt underhåll till makar

- 63 **7.1.** De faktiska omständigheter som ska bedömas i det aktuella fallet har slutligen dessutom följande särdrag: Inte endast de båda omyndiga barnen, utan även modern, har ansökt om interimistiskt underhåll vid Bezirksgericht Innere Stadt Wien. Det rör sig om ett separat förfarande med ärendenummer 83 C 5/22g, eftersom makars rätt till underhåll i Österrike ska göras gällande i tvistemål, medan underhåll till omyndiga barn ska göras gällande i ett dispositivt tvistemål.
- 64 Fadern gick i svaromål efter moderns ansökan, varför Oberster Gerichtshof slutligen slog fast beträffande 4 Ob 151/23v (*iFamZ* 2023/262 [Fucik]) att Bezirksgericht Innere Stadt Wien var behörig att utfärda ett interimistiskt beslut om beviljande av underhåll till make enligt artikel 5 i förordning 4/2009.
- 65 **7.2.** Med hänsyn till den breda uppfattningen i unionsrätten om identiska parter och identiska rättsanspråk uppkommer frågan huruvida detta svaromål också har betydelse för den internationella behörigheten att utfärda ett interimistiskt beslut om beviljande av interimistiskt underhåll för de båda omyndiga barnen, i synnerhet som den eventuella litispensdensen vad gäller de omyndiga barnens underhållskrav grundar sig på ett förfarande som endast avser föräldrarnas skilsmässa.

II. Vilandeförklaring av målet:

66 [utelämnas]

ARBETSDOKUMENT